EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 19. 12. 2024
COM(2024) 593 final

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Ôsma výročná správa o nástroji pre utečencov v Turecku

Obsah

1. Úvod 1
1.1. Turecko a utečenecká kríza 1
1.2. Reakcia EÚ na krízu a zriadenie nástroja 3
2. Fungovanie nástroja 3
3. Kapacita, trvanie a povaha financovania 4
4. Vykonávanie nástroja 6
5. Monitorovanie, hodnotenie a audit 13
6. Informovanie a zviditeľnenie 13
7. Záver a ďalšie kroky 14

1. Úvod

Podľa článku 8 ods. 1 rozhodnutia Komisie z 24. novembra 2015[1] o koordinácii činností EÚ a členských štátov prostredníctvom koordinačného mechanizmu (ďalej len „rozhodnutie“) musí Komisia pravidelne informovať Európsky parlament a Radu o vykonávaní nástroja pre utečencov v Turecku (ďalej len „nástroj“). Podľa článku 8 ods. 2 rozhodnutia musí Komisia každoročne podávať správu Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní nástroja. Prvá výročná správa o nástroji bola uverejnená v marci 2017[2]. Všetky výročné správy možno nájsť na webovom sídle nástroja pre utečencov Koncový dátum pre túto správu je február 2024.

1.1. Turecko a utečenecká kríza

Turecko je pre utečencov a migrantov vzhľadom na svoju zemepisnú polohu významnou krajinou prijatia a tranzitu. Podľa údajov poskytnutých tureckou vládou v januári 2024 krajina poskytla útočisko 3 199 927 Sýrčanom pod dočasnou ochranou a viac ako 300 000 registrovaným utečencom a žiadateľom o azyl, najmä z Afganistanu, Iraku, Iránu a Somálska[3,4]. Tento vysoký počet ľudí má na hostiteľské komunity významný vplyv. Dlhotrvajúce vysídľovanie sýrskych utečencov a rastúci počet neoprávnených príchodov z Afganistanu v Turecku predstavuje čoraz väčšiu výzvu pre sociálnu súdržnosť medzi utečencami, migrantmi a hostiteľskými komunitami. Zároveň stále dochádza k tlakom na turecko-iránskej hranici.

Turecko naďalej vynakladá obrovské úsilie pri zabezpečovaní pobytu pre utečencov a migrantov a pri riešení ich potrieb, pričom opätovne potvrdilo svoj záväzok vykonávať vyhlásenie EÚ a Turecka z 18. marca 2016[5] (ďalej len „vyhlásenie“). V roku 2023 vyhlásenie naďalej prinášalo konkrétne výsledky. Aj keď sú počty stále nižšie ako boli pred vyhlásením, počet neoprávnených príchodov do Grécka sa zvýšil, najmä po námornej trase, zatiaľ čo počet príchodov do Talianska a na vládou kontrolované územie Cypru sa výrazne znížil[6].

V rámci vyhlásenia sa naďalej uplatňoval systém presídľovania „jeden za jedného“. Od apríla 2016 do januára 2024 bolo z Turecka do EÚ presídlených takmer 41 000 sýrskych utečencov. Od roku

---

1 Rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015 o koordinácii činností Únie a členských štátov prostredníctvom koordinačného mechanizmu – utečeneckého nástroja pre Turecko zmenené rozhodnutím Komisie C(2016) 855 z 10. februára 2016.

2 9dc8736f-c734-48be-8678-aca919a6a1bf_en (europa.eu).

3 https://en.goc.gov.tr/irregular-migration.

4 Špecifický charakter tureckého azylového systému súvisí s tým, že táto krajina podpísala Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov z roku 1967 k Ženevskému dohovoru z roku 1951 s výhradou. Veľká väčšina utečencov v Turecku preto nemôže požiadať o plnohodnotné postavenie utečenca, ale len o „podmienečné postavenie utečenca“, ktorým sa v prípade jeho udelenia obmedzuje pobyt v krajine do okamihu, keď sa uznaný utečenec „presídli do tretej krajiny“.

5 http://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/.

6 Od januára do októbra 2023 prišlo z Turecka do EÚ 39 619 neoprávnených migrantov v porovnaní s 34 459 príchodmi v rovnakom období v roku 2022, čo predstavuje 15 % nárast. Na námornej trase do Talianska došlo k výraznému poklesu (o 63 %). V roku 2023 však celkový počet neoprávnených príchodov do Grécka po mori vzrástol v porovnaní s rokom 2022 viac ako trojnásobne (210 %). O 7 % sa tiež zvýšil počet príchodov do Grécka po súši. Zároveň sa počet príchodov na Cyprus cez demarkačnú líniu v období od januára do septembra 2023 znížil o 42 % v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2022.

2016 bolo na základe vyhlásenia vrátených 2 140 migrantov z gréckych ostrovov do Turecka. Keďže turecké úrady neodvolali svoje rozhodnutie z marca 2020 pozastaviť z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19 návratové operácie na základe vyhlásenia, neuskutočnili sa odvtedy žiadne návratové operácie napriek opakovaným žiadostiam Európskej komisie a gréckych orgánov.

Európska rada v októbri 2020 súhlasila so začatím pozitívnej agendy EÚ a Turecka. Určili sa štyri prioritné oblasti: i) zlepšenie fungovania colnej únie a opätovné začatie diskusií o jej modernizácii; ii) migrácia a pomoc utečencom; iii) dialógy na vysokej úrovni; iv) medziľudské kontakty a mobilita. Európska rada v júni 2021 opätovne potvrdila pripravenosť EÚ etapovitým, primeraným a zvratným spôsobom postupovať v rozvíjaní vzťahu s Tureckom s cieľom posilniť spoluprácu vo viacerých oblastiach spoločného záujmu, a to v súlade so zavedenými podmienkami, ako sa stanovili v marci 2021 a v predchádzajúcich záveroch Európskej rady. Spoločné oznámenie z 29. novembra 2023 bolo reakciou na výzvu Európskej rady z 29. – 30. júna 2023 adresovanú vysokému predstaviteľovi a Komisii, aby predložili správu o súčasnom stave vzťahov medzi EÚ a Tureckom. Predložilo sa v ňom niekoľko návrhov na oživenie dvojstranných vzťahov, a to aj v oblasti riadenia migrácie a finančnej podpory pre utečencov a hostiteľské komunity. V októbri 2021 sa v Ankare uskutočnil dialóg na vysokej úrovni medzi EÚ a Tureckom o migrácii a bezpečnosti a ďalší sa uskutočnil v novembri 2023 v Bruseli. Európska komisia 18. októbra 2023 predstavila akčný plán pre trasu cez východné Stredozemie[7] v nadväznosti na usmernenia Európskej rady, pričom sa zamerala na zlepšenie riadenia migrácie v spolupráci s kľúčovými krajinami pôvodu a tranzitu vrátane Turecka.

Zemetrasenia v Turecku a Sýrii – február 2023

Dňa 6. februára zasiahlo Turecko najsilnejšie zemetrasenie v regióne za posledných viac ako 100 rokov, ktoré si vyžiadalo veľmi veľa obetí, zranených a materiálnych škôd. EÚ po zemetraseniach rýchlo zabezpečila podporu pre ľudí v Turecku a 20. marca zorganizovala v Bruseli konferenciu darcov na mobilizáciu finančných prostriedkov od medzinárodného spoločenstva na podporu obyvateľov Turecka a Sýrie, na ktorej bolo prisľúbených spolu 7 miliárd EUR, a to aj pre 1,7 milióna utečencov v postihnutých oblastiach. V rámci záväzku EÚ týkajúceho sa zemetrasenia prijala Komisia 20. decembra 2023 dve rozhodnutia o financovaní, ktorými sa mobilizovalo celkovo 355,6 milióna EUR z pridelených 3 miliárd EUR na dodatočnú pomoc utečencom schválenú na roky 2021 – 2023 (pozri rámček ďalej).

Prvé opatrenie v hodnote 115,6 milióna EUR je zamerané na posilnenie zdravotníckej a vzdelávacej infraštruktúry s cieľom zlepšiť dostupnosť pre utečencov a hostiteľské komunity postihnuté zemetrasením. To sa uskutoční prostredníctvom výstavby minimálne 20 vzdelávacích zariadení a 20 primárnych zdravotníckych stredísk. Druhé opatrenie v hodnote 240 miliónov EUR je zamerané na zvýšenie sociálno-ekonomickej podpory, podporu sociálnej súdržnosti a rozvoj infraštruktúry v Turecku.

[7] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6014.

1.2. Reakcia EÚ na krízu a zriadenie nástroja

Komisia v reakcii na žiadosť členských štátov EÚ o ďalšie značné finančné prostriedky na podporu utečencov v Turecku zriadila rozhodnutím Komisie z 24. novembra 2015, zmeneným 10. februára 2016[8] a následne 14. marca a 24. júla 2018, nástroj pre utečencov v Turecku. Nástroj je mechanizmom na koordinovanie mobilizácie zdrojov vyplatených z rozpočtu EÚ aj dodatočných príspevkov členských štátov začlenených do rozpočtu EÚ ako vonkajšie pripísané príjmy. Členské štáty sa politicky zaviazali poskytovať národné príspevky v rámci spoločnej dohody medzi členskými štátmi EÚ a Európskou komisiou, ktorá bola prijatá 3. februára 2016 a aktualizovaná pri schvaľovaní druhej tranže nástroja[9]. V spoločnej dohode sa stanovil aj rámec podmienok.

Hlavy štátov a vlád EÚ a Turecka 18. marca 2016 opätovne potvrdili svoj záväzok vykonávať spoločný akčný plán a dohodli sa na ďalších opatreniach, ktorých cieľom je prehĺbiť vzťahy medzi EÚ a Tureckom a riešiť migračnú krízu[10]. Turecko a EÚ uznali, že je potrebné ďalšie urýchlené a odhodlané úsilie. Vo vyhlásení EÚ a Turecka sa požaduje ukončenie neoprávnenej migrácie z Turecka do EÚ prostredníctvom narušenia obchodného modelu prevádzačov a ponuky alternatívy k riskovaniu života pre migrantov a urýchlenie vykonávania nástroja.

Na prvú tranžu nástroja (2016 – 2017) boli vyčlenené celkovo 3 miliardy EUR[11] a ďalšie 3 miliardy EUR boli poskytnuté na druhú tranžu (2018 – 2019), čím sa celková suma nástroja zvýšila na 6 miliárd EUR. Komisia v nadväznosti na toto zasadnutie urýchlene pristúpila k uzavretiu zmlúv na prvé projekty. Do 31. decembra 2020 Komisia zazmluvnila celú alokáciu operačných prostriedkov z nástroja a do konca roka 2023 bolo vyplatených viac ako 5,3 miliardy EUR.

2. Fungovanie nástroja

Nástroj je koordinačným mechanizmom, ktorý umožňuje rýchlu, účinnú a efektívnu mobilizáciu pomoci EÚ pre utečencov v Turecku pri súčasnom zabezpečení správneho finančného riadenia. Nástroj zabezpečuje optimálnu mobilizáciu existujúcich finančných nástrojov EÚ v rámci humanitárnej a/alebo rozvojovej pomoci a jeho cieľom je zabezpečiť, aby boli potreby utečencov a hostiteľských komunít riešené komplexným a koordinovaným spôsobom[12].

Riadiaci výbor nástroja poskytuje strategické usmernenie týkajúce sa priorít, druhov činností, ktoré sa budú podporovať, súm, ktoré sa majú prideliť, a finančných nástrojov, ktoré sa majú mobilizovať, a prípadne aj podmienok týkajúcich sa plnenia záväzkov Turecka podľa spoločného akčného plánu EÚ a Turecka z 29. novembra 2015 (ďalej len „spoločný akčný plán“)[13]. V roku 2023, ôsmom roku vykonávania nástroja, sa 5. júla uskutočnilo jedno zasadnutie riadiaceho výboru.

---

8 https://home-affairs.ec.europa.eu/news/eu-action-plan-eastern-mediterranean-migration-2023-10-18_sk.

9 https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf.

10 http://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/.

11 Tieto 3 miliardy EUR boli poskytnuté nad rámec 345 miliónov EUR, ktoré už Komisia Turecku pridelila v reakcii na utečeneckú krízu v Sýrii pred zavedením nástroja, a boli poskytnuté aj nad rámec dvojstrannej pomoci od členských štátov.

12 Rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015, článok 2 – Ciele nástroja.

13 Pozri článok 5 ods. 1 rozhodnutia Komisie C(2015) 9500, zmeneného rozhodnutím Komisie C(2016) 855.

Rovnako dôležitá je udržateľnosť projektov nástroja a spoločná zodpovednosť zo strany tureckých orgánov. Prioritné oblasti pomoci sú určené na základe komplexného a nezávislého posúdenia potrieb, ktoré bolo aktualizované v roku 2018.

Nástroj koordinuje financovanie z týchto nástrojov na financovanie vonkajšej činnosti[14]: i) humanitárna pomoc; ii) nástroj európskeho susedstva; iii) nástroj rozvojovej spolupráce; iv) nástroj predvstupovej pomoci (IPA) a v) nástroj na podporu stability a mieru. Opatrenia financované z rozpočtu EÚ sa vykonávajú v súlade s jej finančnými pravidlami a nariadeniami uplatniteľnými na priame aj nepriame riadenie. Poskytovanie pomoci je podmienené tým, že Turecko bude dôsledne dodržiavať záväzky stanovené v spoločnom akčnom pláne a vo vyhlásení.

3. Kapacita, trvanie a povaha financovania

Celkový rozpočet koordinovaný týmto nástrojom je 6 miliárd EUR mobilizovaných v dvoch tranžiach. Projekty v rámci prvej a druhej tranže sa budú realizovať najneskôr do polovice roka 2025, pričom mnohé projekty v rámci prvej tranže už boli dokončené a väčšina projektov by sa mala dokončiť skôr. Obdobie vykonávania v prípade projektov v rámci osobitného opatrenia z roku 2016 (1,6 miliardy EUR) sa výnimočne v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 predĺžilo, čo by malo umožniť, aby všetky dotknuté projekty dosiahli stanovené ciele.

Prvá tranža predstavovala 3 miliardy EUR, z ktorých sa 1 miliarda EUR mobilizovala z rozpočtu EÚ a 2 miliardy EUR sa poskytli vo forme bilaterálnych príspevkov od členských štátov. Druhá tranža takisto predstavovala 3 miliardy EUR, z ktorých 2 miliardy EUR boli poskytnuté z rozpočtu EÚ a 1 miliarda EUR bola získaná od členských štátov[15].

Pokiaľ ide o rozpočtové zdroje EÚ, z 1 miliardy EUR z rozpočtu EÚ na roky 2016 – 2017 sa 250 miliónov EUR zmobilizovalo v roku 2016 a 750 miliónov EUR v roku 2017. Z 2 miliárd EUR z rozpočtu EÚ na roky 2018 – 2019 sa 550 miliónov EUR zmobilizovalo v roku 2018 a zostatok sa zmobilizoval v roku 2019.

Pokiaľ ide o príspevky jednotlivých členských štátov, v prípade prvej tranže prispeli členské štáty do nástroja v roku 2016 sumou 677 miliónov EUR, v roku 2017 sumou 847 miliónov EUR, v roku 2018 sumou 396 miliónov EUR a v roku 2019 sumou 80 miliónov EUR. Pokiaľ ide o druhú tranžu, členské štáty prispeli v roku 2018 sumou 68 miliónov EUR, v roku 2019 sumou 202 miliónov EUR, v roku 2020 sumou 265 miliónov EUR, v roku 2021 sumou 166 miliónov EUR a v roku 2022 sumou 165 miliónov EUR, pričom posledné platby v roku 2023 boli vo výške 134 miliónov EUR. Príspevky členských štátov boli poskytnuté priamo do rozpočtu EÚ vo forme vonkajších pripísaných príjmov[16] a pripísali sa do rozpočtových položiek pre IPA a humanitárnu pomoc.

---

14 Príspevky z nástroja európskeho susedstva boli prevedené a využité v rámci nástroja predvstupovej pomoci a príspevky z nástroja rozvojovej spolupráce (DCI) boli prevedené a využité v rámci trustového fondu EÚ. Všetky príspevky nástroja do Regionálneho trustového fondu EÚ zriadený v reakcii na krízu v Sýrii (z IPA a v menšej miere z DCI) boli v zásade poskytnuté ako nehumanitárna pomoc.

15 https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/.

16 Vonkajšie príjmy podľa článku 21 ods. 2 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 966/2012 z 25. októbra 2012 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, a zrušení nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 (Ú. v. EÚ L 298, 26.10.2012, s. 1) pre príspevky v roku

Súlad medzi mierou platieb príspevkov členských štátov *do* nástroja a mierou vyplácania týchto príspevkov z nástroja je naďalej uspokojivý.

V rámci humanitárnej zložky nástroja bola zostávajúca suma 19,5 milióna EUR vyčlenená ako rezerva na možné financovanie reakcií na prílev nových utečencov zo Sýrie v roku 2019. Keďže rezerva sa nepoužila, táto suma bola zazmluvnená v roku 2020 s cieľom pokryť opatrenia v oblasti zdravia a ochrany, čím sa dokončilo programovanie druhej tranže.

K 31. decembru 2020 Komisia zazmluvnila celú alokáciu operačných prostriedkov nástroja. Z celkovej sumy 6 miliárd EUR bolo do konca roka 2023 vyplatených niečo vyše 5,3 miliardy EUR.

Dodatočná pomoc EÚ utečencom v Turecku mimo rámca nástroja

Komisia v roku 2020 pridelila dodatočných 535 miliónov EUR na podporu humanitárnych opatrení v Turecku mimo nástroja. Táto pomoc pre utečencov bola zameraná na základné potreby, ochranu, vzdelávanie a zdravotnú starostlivosť a bola plne zazmluvnená a vyplatená.

Tento trend v roku 2021 pokračoval. V nadväznosti na závery Európskej rady z júna toho roku Komisia zmobilizovala 3 miliardy EUR pre utečencov a hostiteľské komunity v Turecku na obdobie 2021 – 2023. Cieľom tohto financovania je zabezpečiť pokračovanie kľúčových intervencií nástroja v prioritných oblastiach humanitárnej pomoci, základných potrieb, vzdelávania a zdravia, ako aj riadenia migrácie a kontroly hraníc. Zahŕňa aj 150 miliónov EUR v rámci nástrojov GR HOME, ktoré sú určené predovšetkým na podporu úsilia členských štátov EÚ o presídlenie z Turecka, ale aj na podporu riadenia migrácie, riadenia hraníc a boja proti prevádzačstvu. Zahŕňa aj 14,4 milióna EUR v rámci podporného opatrenia, ktoré bolo prijaté v októbri 2024.

Vo februári 2024 Európska rada rozhodla o vyčlenení ďalších 2 miliárd EUR na zachovanie účinnej spolupráce v oblasti migrácie vrátane podpory sýrskych utečencov v Turecku do roku 2027. Okrem toho Komisia v roku 2024 vyčlenila 520 miliónov EUR na zabezpečenie pokračovania pomoci a 480 miliónov EUR presunutých z prostriedkov na pomoc utečencom na rok 2025.

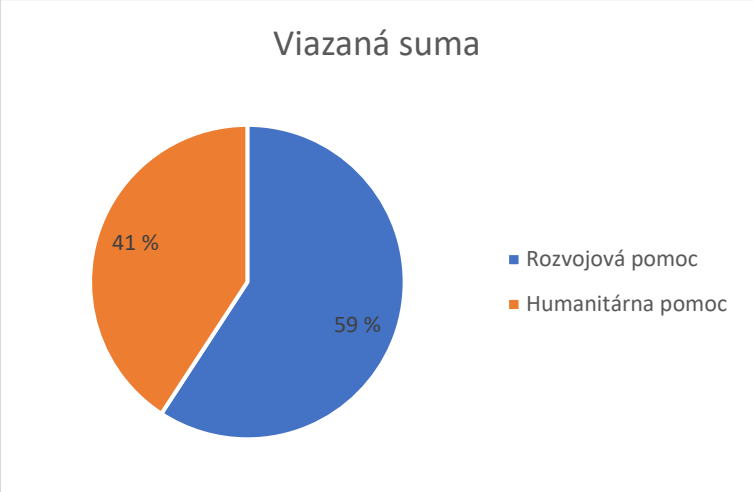
Celková pomoc EÚ pridelená utečencom v Turecku od roku 2011 predstavuje 12,5 miliardy EUR. To zahŕňa 345 miliónov EUR na pomoc pre utečencov, ktoré boli mobilizované od roku 2011 do roku 2016, 6 miliárd EUR v rámci nástroja, 535 miliónov EUR vo forme preklenovacieho financovania v roku 2020, 3 miliardy EUR v podobe ďalšieho financovania na roky 2021 – 2023, 520 miliónov EUR v roku 2024 a ďalšie 2 miliardy EUR do roku 2027.

2016 a do 1. augusta 2018 a podľa článku 21 ods. 2 písm. a) bodu ii) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2018/1046 z 18. júla 2018 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, o zmene nariadení (EÚ) č. 1296/2013, (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 1304/2013, (EÚ) č. 1309/2013, (EÚ) č. 1316/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) č. 283/2014 a rozhodnutia č. 541/2014/EÚ a o zrušení nariadenia (EÚ, Euratom) č. 966/2012 (Ú. v. EÚ L 193, 30.7.2018, s.1).

4. Vykonávanie nástroja

Tento nástroj sa vykonáva vo forme humanitárnej a rozvojovej pomoci. V rámci prvej tranže bolo pridelených zhruba 1,4 miliardy EUR na zložku humanitárnej pomoci a 1,6 miliardy EUR na zložku rozvojovej pomoci. Vzhľadom na dlhotrvajúci charakter sýrskej krízy sa intervencie v rámci druhej tranže čoraz viac zameriavali na sociálno-ekonomické podporné činnosti a vytváranie príležitostí na živobytie. V rámci druhej tranže bolo 1,04 miliardy EUR pridelených na humanitárnu pomoc a 1,9 miliardy EUR na rozvojovú pomoc[17].

V rámci nástroja ako celku je rozdelenie humanitárnej a rozvojovej pomoci takéto:

Podrobné informácie nájdete v online tabuľke projektov[18].

Pomoc poskytovaná v rámci nástroja je založená na projektoch. Vyplácanie finančných prostriedkov závisí od pokroku dosiahnutého pri vykonávaní intervencií nástroja.

Osobitná pozornosť sa venuje utečencom a žiadateľom o azyl, ktorí nepochádzajú zo Sýrie. Intervencie nástroja sú vždy zamerané na zapojenie miestnych komunít, ktoré utečencov prijímajú.

Humanitárna pomoc v rámci nástroja je určená najzraniteľnejším utečencom a poskytuje sa formou dôstojnej podpory na riešenie základných potrieb a ochranu. Rieši aj nedostatky prostredníctvom špecializovaných agentúr a partnerov v odvetviach zdravotníctva a vzdelávania v núdzových situáciách. Poskytovanie humanitárnej pomoci EÚ sa riadi Európskym konsenzom o humanitárnej pomoci z roku 2007[19], v ktorom sa stanovuje, že EÚ ako humanitárny aktér dodržiava humanitárne zásady ľudskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti, ako sa uvádza v článku 214 ZFEÚ a v nariadení o humanitárnej pomoci (č. 1257/96)[20,21].

17 Zostatok vo výške 60 miliónov EUR je pridelený na administratívnu a operačnú podporu poskytovanú na zavedenie nástroja.

18 https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_sk.

19 Spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov.

20 Nariadenie Rady (ES) č. 1257/96 z 20. júna 1996 o humanitárnej pomoci.

21 Humanitárna pomoc Európskej komisie vychádza z ročných plánov vykonávania humanitárnej pomoci pre jednotlivé krajiny. Rámec pre spoluprácu medzi Komisiou a jej partnermi v oblasti humanitárnej pomoci je zriadený finančnými a administratívnymi rámcovými dohodami Komisie s medzinárodnými organizáciami a rámcovými dohodami o partnerstve s mimovládnymi organizáciami.

V rámci humanitárnej zložky nástroja sa z prvej aj druhej tranže prostredníctvom 21 partnerov vykonalo celkovo 65 projektov. Tieto projekty pokrývajú základné potreby, ochranu, vzdelávanie a zdravie najzraniteľnejších utečencov v Turecku. V rámci prvej tranže bolo pridelených a zazmluvnených približne 1,4 miliardy EUR v rámci humanitárnej pomoci a vyplatených bolo 1,3 miliardy EUR, zatiaľ čo v rámci druhej tranže bolo zazmluvnených 1,04 miliardy EUR a do 31. januára 2023 bolo vyplatených 1,035 milióna EUR.

Rozvojová pomoc je určená na pokrytie dlhodobejších potrieb v oblasti zdravia, vzdelávania a sociálno-ekonomického rozvoja utečencov, najmä pokiaľ ide o prístup k verejným službám a príležitostiam na živobytie, a na komunálnu infraštruktúru. Zameriava sa aj na zraniteľné skupiny a do svojich intervencií zahŕňa rodový aspekt, pričom príkladom je ochrana žien a dievčat pred sexuálnym a rodovo motivovaným násilím a zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia.

V rámci rozvojovej zložky nástroja sa naďalej dosahoval dobrý pokrok pri realizácii 26 projektov zazmluvnených v rámci prvej tranže. Z týchto projektov sa 15 vykonalo v rámci Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii v celkovej výške 293 miliónov EUR, ktoré sú nad rámec pridelených prostriedkov spravovaných priamo prostredníctvom IPA[22].

Z celkovej sumy 3,5 miliardy EUR pridelenej na rozvojovú pomoc v rámci oboch tranží nástroja predstavovali prostriedky vyplatené implementujúcim partnerom takmer 2,9 miliardy EUR[23]. Rozvojová zložka nástroja zahŕňa 17 zmlúv.

V roku 2023 realizáciu nástroja naďalej ovplyvňovala veľmi vysoká inflácia v Turecku a problémy súvisiace s výmenným kurzom. To si vyžiadalo zníženie rozsahu niektorých projektov, čo následne viedlo k zníženiu počtu vybudovaných zariadení.

Intervencie nástroja podľa prioritných oblastí

Informácie o pokroku dosiahnutom v jednotlivých prioritných oblastiach pri poskytovaní pomoci financovanej z oboch tranží nástroja sa uvádzajú dvakrát ročne v správach o monitorovaní nástroja[24].

Dosiahli sa významné výsledky v poskytovaní pomoci utečencom a hostiteľským komunitám v týchto prioritných oblastiach:

Vzdelávanie

Na podporu vzdelávania v rámci nástroja a dodatočnú podporu utečencov boli vyčlenené celkovo 2 miliardy EUR.

---

22 Finančné prostriedky IPA v rámci nástroja sa spravujú podľa pravidiel pre vonkajšiu činnosť, ktoré sú uvedené v druhej časti hlave IV nariadenia o rozpočtových pravidlách a pravidlách jeho uplatňovania.

23 Tento údaj zahŕňa aj sumy vyplatené v rámci projektov, ktoré vykonáva Regionálny trustový fond EÚ zriadený v reakcii na krízu v Sýrii, ktoré však ešte neboli uhradené z rozpočtu EÚ.

24 https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_sk.

V rámci humanitárnej zložky nástroja bolo na vzdelávanie pridelených viac ako 181 miliónov EUR. Program podmienečného prevodu hotovosti na vzdelávanie (CCTE) podporuje zápis detí utečencov do škôl a ich školskú dochádzku tým, že sa rodinám utečencov poskytujú mesačné platby pod podmienkou, že žiaci školu pravidelne navštevujú. Hotovostná zložka programu CCTE bola financovaná v rámci humanitárnej zložky do októbra 2022, zatiaľ čo činnosti na podporu kapacít pre hladký prechod pokračovali do decembra 2022. Program bol v októbri 2022 prevedený do rozvojovej zložky. V roku 2023 sa v rámci programu CCTE VI naďalej poskytovali pravidelné prevody hotovosti rodinám približne 500 000 detí, ktoré im umožnili navštevovať školu.

Vykonávanie hlavného priameho grantu nástroja (Podpora inkluzívneho vzdelávania detí v tureckom vzdelávacom systéme – PIKTES II[25]) ministerstvom národného vzdelávania vo výške 400 miliónov EUR sa skončilo v januári 2023. Naň nadviazal nový projekt PIKTES+[26] s celkovým rozpočtom 300 miliónov EUR financovaný v rámci dodatočnej pomoci utečencom v Turecku.

V oblasti vzdelávania bolo naďalej celkovým cieľom integrovať všetky deti utečencov do tureckého formálneho systému, čo bolo doplnené o oslovovanie detí mimo školy a vytvorenie bezpečných ciest k vzdelávaniu, ako aj zlepšenie výsledkov vzdelávania. V septembri 2023 bolo na školský rok 2023/2024 do systému formálneho vzdelávania (vrátane predškolského) zapísaných takmer 750 000 detí utečencov v 29 provinciách s najhustejším osídlením utečencami, na ktoré sa program PIKTES+ zameriava.

Počet študentov z radov utečencov a hostiteľských komunít, ktorí dostali štipendiá podporované z nástroja na absolvovanie technického a odborného vzdelávania a prípravy (TVET) alebo vysokoškolského vzdelávania, dosiahol 29 049. Väčšinu týchto študentov tvorili utečenci. Zachovala sa rodová rovnováha.

Nástroj naďalej podporoval rozvoj vzdelávacej infraštruktúry a znižovanie preplnenosti škôl. Dosiahol sa značný pokrok v počte zmodernizovaných a dokončených vzdelávacích zariadení. Významným úspechom v rámci modernizácie bola inštalácia 8 700 interaktívnych tabúľ na základných a stredných školách. K dnešnému dňu sa s podporou nástroja zmodernizovalo vyše 12 000 zariadení.

Ďalej sa v rámci projektov Vzdelávanie pre všetkých v čase krízy a Vzdelávacia infraštruktúra pre odolnosť vybudovalo 175 škôl a začali sa poskytovať vzdelávacie služby. Okrem toho strešné solárne panely nainštalované na školách vyrábajú energiu pre 50 škôl a v 41 školách boli vykonané opatrenia na zvýšenie energetickej účinnosti.

V roku 2023 EÚ vyčlenila 65,6 milióna EUR na pomoc pri rekonštrukcii vzdelávacej infraštruktúry v Turecku, a to najmä po zemetraseniach z februára 2023. Cieľom tohto financovania je zlepšiť prístup k vzdelaniu pre utečencov aj hostiteľské komunity, a to najmä prostredníctvom vybudovania minimálne 20 ďalších vzdelávacích zariadení. V rámci dvoch grantových projektov v celkovej hodnote 20 miliónov EUR sa poskytujú štipendiá a súvisiace služby študentom z radov utečencov a študentom z hostiteľských komunít, ktorí pokračujú v bakalárskom/postgraduálnom štúdiu. Projekty sa začali realizovať v januári 2023 a mali by trvať 3 roky.

[25] Podpora integrácie sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému (PIKTES II).
[26] Podpora inkluzívneho vzdelávania detí v tureckom vzdelávacom systéme (PIKTES+).

Ochrana

Na ochranu podpory v rámci nástroja a na ďalšiu podporu utečencov bolo pridelených celkovo 326 miliónov EUR, najmä prostredníctvom projektov v rámci humanitárnej zložky.

Humanitárna zložka nástroja podporila proces registrácie a overovania utečencov, čo im umožní legalizovať ich postavenie v Turecku a uľahčí im prístup k sociálnym službám. Podporila najmä registračné úsilie tureckého predsedníctva v oblasti riadenia migrácie a posilnila jeho inštitucionálne a technické kapacity. Okrem samostatných zásahov ochrany zameraných na odstránenie nedostatkov a reagovanie na osobitné potreby a ohrozených jednotlivcov sa ochrana začlenila aj do ostatných pilierov stratégie humanitárnej reakcie (základné potreby, zdravie a vzdelávanie). Celkovým cieľom je lepšie riešiť zraniteľnosť utečencov, legalizovať ich postavenie a prepojiť ich so širšou sieťou verejných služieb a služieb OSN/mimovládnych organizácií. V sledovanom období sa podpora naďalej zameriavala na najzraniteľnejšie skupiny (napr. sezónnych poľnohospodárskych migrujúcich pracovníkov, kľúčové utečenecké skupiny atď.). Okrem toho projekty financované prostredníctvom trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii zahŕňali pomoc pre komunitné centrá prijímajúce utečencov a ďalšie sprostredkovanie prístupu zraniteľným utečencom k adekvátnym službám.

V rámci rozvojovej zložky nástroja bol na konci roka 2020 zazmluvnený priamy grant pre ministerstvo rodiny, práce a sociálnych služieb vo výške 20 miliónov EUR a opatrenie pokračovalo. Cieľom projektu je zlepšiť poskytovanie preventívnych a ochranných sociálnych služieb pre najzraniteľnejších utečencov a hostiteľské komunity. Zemetrasenia mali závažné negatívne dôsledky a služby boli presunuté do dočasných jednotiek. Ministerstvo pre rodinu a sociálne služby sa sústredilo na regióny postihnuté zemetrasením a muselo odložiť činnosti na budovanie kapacít v rámci opatrenia.

Zdravotníctvo

Na podporu zdravotnej starostlivosti v rámci nástroja a dodatočnú podporu utečencov bola vyčlenená celková suma 1 miliardy EUR.

Hlavným pilierom podpory z nástroja je vzdelávací program pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti známy ako SIHHAT[27], projekt financovaný z troch po sebe nasledujúcich prostriedkov: 300 miliónov EUR v roku 2016; 210 miliónov EUR v roku 2020 a 210 miliónov EUR v 2023. SIHHAT poskytuje podporu tureckému ministerstvu zdravia v jeho úsilí zameranom na zabezpečenie bezplatného a rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti pre všetkých utečencov. V 32 provinciách funguje celkovo 190 zdravotníckych zariadení pre migrantov a v zariadeniach podporovaných EÚ pracuje približne 4 000 zdravotníckych pracovníkov, z ktorých 75 % má sýrsky pôvod. V dôsledku zemetrasení došlo k stratám na počte zdravotníckych pracovníkov a bolo poškodených 17 stredísk; ich služby boli presunuté do dočasných zdravotníckych jednotiek. Vykonávanie programu SIHHAT II sa skončilo na začiatku roka 2024. Program SIHHAT III zabezpečuje pokračovanie služieb zdravotnej starostlivosti pre utečencov vďaka dodatočnej podpore EÚ vo výške 210 miliónov EUR.

Dve nemocnice financované z nástroja – Dörtyol/Hatay a Kilis – sú plne funkčné od roku 2022 a poskytovali kľúčové zdravotnícke služby po zemetraseniach v roku 2023, keď sa kapacita oboch nemocníc zvýšila na 400 lôžok. Okrem toho sa ako doplnok k programu SIHHAT v rámci nástroja stavajú a renovujú zdravotnícke zariadenia pre migrantov, obstaráva sa zdravotnícke vybavenie a materské a hygienické balíčky a renovujú sa fyzioterapeutické a rehabilitačné jednotky. V roku 2023 sa začala výstavba ôsmich zdravotných stredísk a bolo zakúpených 113 kusov zdravotníckeho vybavenia, ktoré využije viac ako 40 nemocníc.

Pokiaľ ide o humanitárnu podporu, dve rehabilitačné centrá v mestách Kilis a Reyhanli/Hatay naďalej fungujú a poskytujú služby, ako je fyzioterapia, podpora duševného zdravia a psychosociálna podpora pre utečencov so zdravotným postihnutím a inak zraniteľných utečencov.

Komunálna infraštruktúra

Na podporu komunálnej infraštruktúry obcí v rámci nástroja a dodatočnú podporu utečencov bolo celkovo vyčlenených 380 miliónov EUR.

Nástroj podporuje rôzne obce poskytovaním základných komunálnych služieb vrátane zásobovania vodou, kanalizácie a nakladania s tuhým odpadom. Podporuje aj miestnu infraštruktúru poskytovaním rekreačných služieb. Pokiaľ ide o rekreačné zariadenia, dokončilo sa 12 zariadení (futbalové ihriská a tenisové kurty) a v súčasnosti sa buduje 10 športových komplexov. V roku 2023 sa začala výstavba vodohospodárskych a kanalizačných projektov v provinciách Kilis, Şanlıurfa, Gaziantep, Mersin, Mardin, Adıyaman, Malatya a Hatay.

Základné potreby a sociálno-ekonomická podpora

Na základné potreby a sociálno-ekonomickú podporu bolo v rámci nástroja pridelených viac ako 3,7 miliardy EUR.

Cieľom intervencií v tejto prioritnej oblasti je pomáhať uspokojovať základné potreby najzraniteľnejších utečencov a zabezpečiť zvýšenie odolnosti a sebestačnosti utečencov. To by malo umožniť postupný prechod od závislosti od sociálnej pomoci k väčšej sebestačnosti a možnostiam živobytia.

V rámci základných potrieb nástroja dostalo priamu podporu viac ako 2,6 milióna utečencov, čo im umožňuje dôstojný život. Do júla 2023 sa väčšina podpory poskytovala prostredníctvom núdzovej záchrannej sociálnej siete (ESSN), programu sociálnej pomoci, ktorý poskytuje mesačnú peňažnú pomoc prostredníctvom systému debetných kariet pre viac ako 1,6 milióna príjemcov z radov utečencov. V júli 2023 bol s ministerstvom pre rodinu a sociálne služby podpísaný nový program peňažnej pomoci s názvom „Sociálna záchranná sieť pre utečencov v Turecku (SSN)“ (781 miliónov EUR). Táto intervencia znamená prechod ESSN od humanitárnej pomoci k dlhodobej rozvojovej pomoci.

V rámci druhej tranže nástroja sa takmer dokončila realizácia priameho grantu vo výške 245 miliónov EUR s ministerstvom pre rodinu a sociálne služby. Tento grant umožňuje poskytovať mesačnú finančnú podporu porovnateľnú so sociálnou pomocou poskytovanou zraniteľným osobám v rámci tureckého systému sociálneho zabezpečenia, t. j. doplnkového systému ESSN (C-ESSN). Projekt začal prebiehať súbežne so sieťou ESSN a poskytuje podporu domácnostiam s osamelými rodičmi, staršími osobami a osobami so zdravotným postihnutím a osobami s ťažkým zdravotným postihnutím. V roku 2023 bola kontinuita

programov C-ESSN a ESSN[28] zabezpečená 3 miliardami EUR určených na ďalšiu podporu utečencom a mobilizovaných na roky 2021 – 2023[29]. Oba programy sa medzitým zlúčili do jednej zmluvy SSN.

Utečencom, ktorí majú prístupu na trh práce, sa naďalej poskytuje dodatočná sociálno-ekonomická podpora. Cieľom tejto podpory je zvýšiť zamestnateľnosť utečencov a hostiteľských komunít. Poskytuje odborné vzdelávanie a odbornú prípravu v oblasti zručností, jazykové vzdelávanie, pracovné poradenstvo a programy odbornej prípravy na pracovisku a zjednodušuje aj proces udeľovania pracovných povolení utečencom. Táto podpora sa realizuje v rámci projektov Podpora zamestnanosti a Prechod na trh práce (ISDEP I a ISDEP II), ktoré realizuje Svetová banka v spolupráci s Tureckou agentúrou práce (İŞKUR) a generálnym riaditeľstvom pre medzinárodné pracovné sily (DG ILF) ministerstva práce a sociálneho zabezpečenia. Granty pre podnikateľov a odborná príprava v oblasti podnikania sa poskytujú začínajúcim aj existujúcim podnikateľom z radov sýrskych utečencov a hostiteľskej komunity v spolupráci s Organizáciou pre rozvoj malých a stredných podnikov Turecka (KOSGEB) a Tureckou rozvojovou a investičnou bankou (TKYB), ako aj v rámci projektu ENHANCER, ktorý realizuje Medzinárodné centrum pre rozvoj migračnej politiky *v* spolupráci s ministerstvom priemyslu a technológií.

Ďalší projekt pomáha vyvíjať a realizovať model sociálneho podnikania vedeného ženami s cieľom zabezpečiť udržateľné činnosti vytvárajúce príjmy pre zraniteľných sýrskych utečencov aj turecké ženy. Dva ďalšie projekty sú zamerané na podporu zamestnanosti v poľnohospodárstve. Okrem toho sa projekt realizovaný spoločnosťou Expertise France (EF) v spolupráci s ministerstvom národného vzdelávania – generálnym riaditeľstvom pre technické a odborné vzdelávanie a prípravu zameral na pracujúce deti a detskú prácu a nasmeroval ich na formálne učňovské vzdelávanie. Ministerstvo národného vzdelávania – generálne riaditeľstvo pre technické a odborné vzdelávanie a prípravu tiež spolupracovalo s rozvojovou bankou Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) na realizácii ďalšieho projektu v oblasti formálneho odborného vzdelávania s cieľom podporiť mladých absolventov pri vstupe na trh práce ich umiestnením do zamestnania. Projekty by mali prebiehať najneskôr do polovice/konca roka 2025.

V rokoch 2022 a 2023 bola kontinuita sociálno-ekonomickej podpory utečencov zabezpečená 3 miliardami EUR na ďalšiu podporu utečencov mobilizovaných na roky 2021 – 2023. V decembri 2023 boli podpísané ďalšie tri zmluvy týkajúce sa živobytia so subjektmi hodnotenými v rámci piliera. V roku 2023 bolo tiež na sociálno-ekonomickú podporu vzhľadom na potreby v tejto prioritnej oblasti po zemetrasení vo februári 2023 (pozri takisto predchádzajúci text) naplánovaných 182,5 milióna EUR.

---

28 Plánuje sa, že ďalšiu fázu programu ESSN prevezme GR NEAR.

29 *Vykonávacie rozhodnutie Komisie o financovaní individuálneho opatrenia na poskytovanie peňažnej podpory najzraniteľnejším utečencom v Turecku na roky 2022 a 2023 – C(2022) 7822 final* – bolo prijaté 4. januára 2022 a *vykonávacie rozhodnutie Komisie o financovaní individuálneho opatrenia na pokračovanie pomoci na základné potreby a poskytovanie príležitostí na živobytie pre utečencov v Turecku v roku 2022 – C(2022) 8887* – bolo prijaté 7. decembra 2022.

Riadenie migrácie

Na podporu riadenia migrácie v rámci nástroja a dodatočnú podporu utečencov bolo vyčlenených 480 miliónov EUR[30].

Boli dokončené dva projekty financované v rámci prvej tranže v celkovej výške 80 miliónov EUR. V rámci prvého projektu sa poskytla podpora EÚ na posilnenie pátracích a záchranných kapacít tureckej pobrežnej stráže a druhý projekt bol zameraný na podporu tureckého predsedníctva v oblasti riadenie migrácie[31] pri riadení návratov z EÚ.

V rámci dodatočnej podpory pre utečencov sa začali realizovať tri nové opatrenia s celkovým rozpočtom 30 miliónov EUR. Jeden z týchto projektov, ktorý sa začal v máji 2023, pokračuje v posilňovaní predsedníctva v oblasti riadenie migrácie. Projekt budovania kapacít v oblasti riadenia migrácie sa začal realizovať vo februári 2023 a projekt budovania kapacít zameraný na zlepšenie kapacít a spolupráce medzi agentúrami na letiskách sa začal realizovať v marci 2023. Okrem toho bolo vyčlenených 220 miliónov EUR na posilnenie kapacity riadenia hraníc Turecka na východe a juhovýchode.

Rodové aspekty projektov v rámci nástroja

Vykonávanie intervencií v rámci nástroja naďalej usmerňuje akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť III s názvom Spoločne k dosiahnutiu rodovo rovného sveta na roky 2021 – 2025. Podpora, ochrana a napĺňanie ľudských práv žien a dievčat v celej ich rozmanitosti, rodová rovnosť a posilnenie postavenia žien a dievčat zostali prioritami aj v roku 2023. Rodové hľadisko bolo začlenené do všetkých projektov nástroja a priebežne sa monitorovalo prostredníctvom rozčlenených údajov (76 ukazovateľov).

Nástroj výrazne zvýšil zamestnateľnosť žien, pričom viac ako 26 000 žien absolvovalo krátkodobú odbornú prípravu, približne 40 000 žien využilo služby pracovného poradenstva a 500 podnikov vo vlastníctve žien dostalo poradenskú alebo finančnú podporu. Nástroj poskytol kurzy tureckého jazyka pre utečenky, ktoré úspešne absolvovalo približne 25 000 dospelých utečeniek a 20 000 študentiek. Okrem toho približne 55 000 detí utečeniek navštevovalo predškolské vzdelávanie, ktoré bolo umožnené prostredníctvom projektov financovaných z nástroja a 15 000 študentiek dostalo študijné štipendiá. Konkrétne takmer 50 % učiteľov a pedagogických zamestnancov zapojených v rámci nástroja predstavujú ženy. Z programov prevodu hotovosti a pravidelných bezpodmienečných prevodov zdrojov rovnako profituje viac ako 1 milión utečeniek. Okrem toho približne 400 000 rodín študentiek dostalo podmienenú peňažnú podporu na vzdelávanie. Mimo programov prevodu hotovosti boli približne 500 000 utečenkám poskytnuté usmerňovacie služby v oblasti ochrany, pričom približne 550 000 utečeneckých žien využilo služby v oblasti ochrany, ktoré sa poskytujú v rámci projektov financovaných z nástroja.

[30] Bez započítania 150 miliónov EUR pridelených v rámci nástrojov GR HOME.

[31] Vtedy nazývané generálne riaditeľstvo pre riadenie migrácie.

5. Monitorovanie, hodnotenie a audit

Podávanie správ o dosiahnutých výsledkoch nástroja bolo aj v roku 2023 založené na rámci výsledkov nástroja[32] a na teórii zmeny[33]. Posledná správa o monitorovaní nástroja bola uverejnená v decembri 2023 a je k dispozícii na webovom sídle GR NEAR[34].

Komisiu v rámci jej úloh monitorovania a podávania správ o nástroji naďalej podporuje tím technickej pomoci (SUMAF[35]). Do konca roka 2023 tím SUMAF absolvoval 114 monitorovacích misií. Okrem toho sa v rámci projektov pomoci utečencom uskutočnilo 12 kontrol/monitorovacích misií[36]. Naďalej sa monitorovali aj opatrenia z nástroja financované v rámci plánov vykonávania humanitárnej pomoci, pričom počas sledovaného obdobia bolo dokončených 89 monitorovacích misií na úrovni projektu.

Európsky dvor audítorov uskutočnil svoj druhý audit výkonnosti nástroja v rokoch 2022 – 2023. Správa z auditu vrátane zistení a odporúčaní Dvora audítorov a odpovedí Komisie bola uverejnená 24. apríla 2024 a je k dispozícii online.

6. Informovanie a zviditeľnenie

V roku 2023 pokračovali činnosti posilnenia viditeľnosti opatrení nástroja a zvyšovania povedomia o pomoci EÚ poskytovanej Turecku pri prijímaní utečencov. Priority zahŕňali zabezpečenie informovanosti, viditeľnosti a porozumenia zo strany širokej verejnosti, médií, tvorcov politík a ďalších zúčastnených strán v rámci EÚ, Turecka a medzinárodného spoločenstva. V mesiacoch pred májovými parlamentnými a prezidentskými voľbami a počas nich boli komunikačné činnosti nástroja dočasne obmedzené v dôsledku prudkého nárastu negatívnej oficiálnej rétoriky a nálad verejnosti voči utečencom v tomto období.

Vo februári až júni sa komunikačné činnosti zameriavali na reakciu EÚ na ničivé zemetrasenia, ktoré narušili životy miliónov utečencov a hostiteľských komunít, a na pomoc po nich. Úlohu EÚ tak uznali dve tretiny obyvateľov (podľa júnového prieskumu verejnej mienky). Pomohlo to tiež zmierniť niektoré negatívne prejavy pred voľbami. V máji sa v rámci Dňa Európy v Ankare konala digitálna výstava o záchranných prácach EÚ po zemetraseniach, ktorá pomohla propagovať príbehy EÚ o utečencoch. Niekoľko fotografií a videí bolo použitých aj počas verejných podujatí v máji v Bruseli. Na jeseň sa v úzkej spolupráci s veľvyslanectvami členských štátov EÚ začal vydávať fotoalbum venovaný záchranným prácam. Projekt bol dokončený vo februári 2024 a má byť ústredným bodom série komunikačných podujatí v priebehu roka.

---

32 https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Facility%20Results%20Framework_Jun2022.pdf.

33 https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ae3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf.

34 https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_sk.

35 Technická pomoc na podporu monitorovania opatrení financovaných v rámci nástroja pre utečencov v Turecku – IPA/2018/393-877.

36 Súhrnné údaje od roku 2017.

Vedúci delegácie EÚ v Turecku počas roka uskutočnil niekoľko návštev oblastí postihnutých zemetrasením, aby zviditeľnil projekty EÚ pre utečencov a hostiteľské komunity, vrátane veľkej cesty s prítomnosťou tlače do oblastí postihnutých zemetrasením v Urfe a jej okolí. Vedúci delegácie tiež trikrát navštívil Brusel v sprievode skupín tureckých novinárov vrátane návštevy medzinárodnej darcovskej konferencie v marci, čím pomohol zvýšiť informovanosť o podpore EÚ pre utečencov, jej viditeľnosť a pochopenie. Návštevy komisára Lenarčiča vo februári a komisára Várhelyiho vo februári a v septembri umožnili širokej verejnosti sprostredkovať posolstvá EÚ o utečencoch a hostiteľských komunitách a zahŕňali slávnostný podpis a tlačovú správu o rozšírení podpory EÚ na základné potreby v septembri.

V máji 2023 začala Delegácia EÚ v Ankare realizovať projekt úspešných príbehov ktorý zahŕňal niekoľko príbehov z projektov financovaných v rámci nástroja. Tieto informácie boli zverejnené na webovom sídle delegácie, propagované na účtoch sociálnych médií a poskytnuté médiám a ďalším zainteresovaným stranám.

7. Záver a ďalšie kroky

V roku 2023 pokračovalo urýchlené vykonávanie nástroja. Zazmluvnený bol celý prevádzkový rozpočet, pričom bolo vyplatených 5,3 miliardy EUR. Nástroj naďalej poskytoval utečencom a hostiteľským komunitám v Turecku tak veľmi potrebnú pomoc. Cieľom dodatočnej pomoci pre utečencov pridelenej na roky 2020 – 2027 je zabezpečiť udržateľnosť dosiahnutých výsledkov nástroja.

Medzi **ďalšie kroky** patrí:

- *pokračovať v účinnej realizácii všetkých projektov v prospech utečencov a hostiteľských komunít v súlade so zásadami správneho finančného riadenia,*
- *pokračovať v komunikačných činnostiach súvisiacich s nástrojom,*
- *zorganizovať zasadnutie riadiaceho výboru nástroja na jar 2025*
- *programovať ďalšiu podporu utečencom a hostiteľským komunitám v Turecku s cieľom zabezpečiť udržateľnosť výsledkov nástroja a*
- *začať diskusie s členskými štátmi, Európskym parlamentom a Tureckom o odporúčaniach druhého operačného auditu nástroja, ktorý uskutočnil Európsky dvor audítorov.*